

POSTANOWIENIE

Dnia 2 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie **M.K.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 2 października 2025 r.

zażalenia obrońcy

na zarządzenie sędziego Sądu Najwyższego

z dnia 3 grudnia 2024 r., sygn. akt V KO 121/24

w przedmiocie odmowy przyjęcia wniosku obrońcy M.K. o wznowienie

postępowania w przedmiocie rozpoznania wniosku o wydanie listu żelaznego

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

zaskarżone zarządzenie utrzymać w mocy.

[WB]

UZASADNIENIE

Zarządzeniem wydanym – na podstawie art. 545 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. – przez sędziego Sądu Najwyższego:

1. odmówiono przyjęcia wniosku obrońcy M.K. o wznowienie postępowania w przedmiocie wniosku o list żelazny, zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 września 2024 r., sygn. akt II AKz 734/24, z uwagi na jego niedopuszczalność;

2. wobec rozstrzygnięcia z pkt 1 – pozostawiono bez rozpoznania, jako bezprzedmiotowy, wniosek obrońcy o „rozważenie wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o rozpatrzenie pytań w trybie prejudycjalnym z dnia 29 listopada 2024 r.”.

Zażalenie na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania wniósł obrońca M.K., zarzucając naruszenie: „art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. poprzez odmówienie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w przedmiocie listu żelaznego z uwagi na jego niedopuszczalność, wobec uznania, że instytucja wznowienia postępowania ma zastosowanie »głównie« do postępowań zakończonych prawomocnym rozstrzygnięciem o odpowiedzialności karnej, podczas gdy zakres zastosowania art. 542 § 3 k.p.k. nie jest ograniczony wyłącznie do tego rodzaju postępowań i może stanowić podstawę wznowienia postępowania dotyczącego listu żelaznego”.

Podnosząc powyższe, obrońca wniósł o „uchylenie zaskarżonego zarządzenia i przekazanie wniosku o wznowienie postępowania do rozpoznania”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest niezasadne.

Treść przepisów zawartych w rozdziale 56 Kodeksu postępowania karnego, regulujących instytucję wznowienia postępowania, skłania do konstatacji, że nie wszystkie postępowania toczące się przed sądem objęte są możliwością zastosowania tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Do zakresu postępowań podlegających wznowieniu należą przede wszystkim te postępowania sądowe, które toczyły się w przedmiocie procesu, a zatem dotyczące odpowiedzialności karnej oskarżonego. Dopuszczalne jest też wznowienie postępowań sądowych w przedmiocie odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niesłusznego pozbawienia wolności, ewentualnie tych postępowań ubocznych, które nie są związane z zasadniczym nurtem procesu, ale mają charakter autonomiczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2010 r., V KO 47/10, OSNKW 2010, nr 8, poz. 73). Co jednak szczególnie istotne, przedmiotem wznowienia postępowania, w tym też na podstawie przewidzianej w art. 542 § 3 k.p.k., może być tylko takie postępowanie sądowe, które zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem. W judykaturze przyjęto zaś, że „kończą postępowanie także

prawomocne orzeczenia wydawane w innych, także pobocznych nurtach procesu, pod warunkiem, że definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii, powodując trwałe skutki” (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2009 r., sygn. akt III KK 231/13).

Uwzględniając zaprezentowane wyżej uwagi, stwierdzić należy, iż trafnie w zaskarżonym zarządzeniu wskazano na ustawową niedopuszczalność wznowienia postępowania incydentalnego, zainicjowanego wnioskiem o wydanie listu żelaznego. Oceniając naturę tego postępowania należy zauważyć, że jego przedmiotem bez wątpienia nie jest odpowiedzialność karna, a zapadłe w jego toku rozstrzygnięcie nie kończy w żaden sposób zasadniczego nurtu procesu. Postępowanie wywołane wnioskiem o wydanie listu żelaznego jest ściśle związane z uboczną kwestią udzielenia podejrzanemu (oskarżonemu) gwarancji „odpowiadania z wolnej stopy” w rozumieniu art. 281 § 1 k.p.k. Wydane w jego toku postanowienie sądu apelacyjnego (na skutek wniesionego zażalenia), które kończy postępowanie w tym przedmiocie, nie rodzi jakichkolwiek trwałych skutków dla sytuacji prawnej podejrzanego (oskarżonego). Dostrzec oczywiście należy, że rozstrzygnięcie w przedmiocie listu żelaznego rzutuje na sytuację podejrzanego (oskarżonego), niemniej decyzja procesowa zamykająca drogę do jego wydania na określonym etapie procesu, co trzeba powtórzyć, nie skutkuje zakończeniem postępowania karnego w zakresie odpowiedzialności karnej podejrzanego (oskarżonego), ani też – co do zasady – nie pozbawia możliwości ponownego procedowania w przypadku zmiany okoliczności. Prawomocne postanowienie sądu apelacyjnego nie zapadło w ramach postępowania odrębnego wobec głównego nurtu procesu, lecz postępowania wchodzącego w jego skład, a zatem postępowanie zakończone tym orzeczeniem nie miało *de facto* charakteru autonomicznego.

Powyżej odnotowane uwagi nie pozwalają zatem stwierdzić, by również w realiach niniejszej sprawy postępowanie wskazane we wniosku obrońcy zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem w rozumieniu art. 540 k.p.k., a tym samym podlegało wznowieniu. Należy przy tym stwierdzić, że uregulowania zawartego w art. 542 § 3 k.p.k. nie sposób odczytywać w oderwaniu od art. 540 k.p.k. Do wznowienia postępowania z urzędu wobec – sygnalizowanego przez stronę –

zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, dojść może jedynie wówczas, gdy wznowienie postępowania jest dopuszczalne. Rozszerzenie tego zakresu nie jest natomiast możliwe. Skoro w świetle art. 540 k.p.k. wznowienie dotyczy „postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem”, to wszelkie podstawy wznowieniowe, w tym i określone w art. 542 § 3 k.p.k., dotyczyć mogą wyłącznie takiego postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2023 r., I Zo 76/22, LEX nr 3511709; zarządzenie sędziego Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2024 r., III KO 77/24, LEX nr 3752557).

Co do zasady, ustawodawca nie przewidział uprawnienia strony do złożenia wniosku o wznowienie postępowania z powołaniem się na bezwzględne przyczyny odwoławcze, stąd też pismo zawierające argumentację zmierzającą do wykazania okoliczności wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. winno być traktowane jako sygnalizacja potrzeby wznowienia postępowania z urzędu. Skoro jednak w przedmiotowej sprawie uznano za stosowne, aby zakwalifikować pismo obrońcy jako wniosek o wznowienie postępowania, to z przyczyn podanych powyżej, zasadnie uznano ten wniosek za niedopuszczalny z mocy ustawy i w konsekwencji odmówiono jego przyjęcia.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[WB]

[a.ł.]